



HORTEN  
KOMMUNE

Vår ref. 18/53425  
18/4882 - 2 / FE - 010, TI - &13

Saksbehandler:  
Bye, Ritha

Utvalg	Dato	Saksnummer
Valgstyret	27.11.2018	002/18

## Høring - Forslag til endringer i valgforskriften og forskrift om direkte valg til kommunedelsutvalg

### Vedlegg:

Dok.dato	Dok.ID	Tittel
16.11.2018	901852	Forslag til endringer i valgforskriften og forskrift om direkte valg til kommunedelsutvalg - høring
16.11.2018	901853	Forslag til endringer i valgforskriften og forskrift om direkte valg til kommunedelsutvalg - høring
16.11.2018	901854	Høringsnotat - Forslag til endringer i valgforskriften(876219)(4)

### Administrasjonens forslag

Horten kommune støtter ikke departementets forslag om å fastsette i valgforskriften at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt

Dersom forslaget blir vedtatt, ber vi om at setningen «Med manuell opptelling menes at opptellingen skjer for hånd uten bruk av maskiner» (jfr. Pkt. 2.3.1) strykes. Det er ingen sikkerhetsmessige årsaker til at man ikke kan telle antall stemmesedler med en scanner som ikke står oppkoblet i et nett.

Horten kommune forutsetter at kommunene kompenseres fullt ut for merkostnadene.

27.11.2018 Valgstyret

VAL-002/18 Vedtak:

**Horten kommune støtter ikke departementets forslag om å fastsette i valgforskriften at den foreløpige opptellingen av stemmesedler skal skje manuelt**

**Dersom forslaget blir vedtatt, ber vi om at setningen «Med manuell opptelling menes at opptellingen skjer for hånd uten bruk av maskiner» (jfr. Pkt. 2.3.1) strykes. Det er ingen sikkerhetsmessige årsaker til at man ikke kan telle antall stemmesedler med**

en scanner som ikke står oppkoblet i et nett.

Horten kommune forutsetter at kommunene kompenseres fullt ut for merkostnadene.

#### Møtebehandling:

#### Votering:

Administrasjonens forslag enstemmig vedtatt.

### SAKSOPPLYSNINGER

#### Bakgrunn (hvorfor kommer saken opp)

Mottatt fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet «Høring – Forslag til endringer i valgforskriften og forskrift om direkte valg til kommunedelsutvalg» datert 1. november med høringsfrist 13. desember 2018. Valgstyret vurderes å være rette instans til å avgi høringsuttalelse.

#### Faktiske forhold (hva har skjedd i saken)

KMD har sendt ut et høringsnotat med høringsfrist 13.12.2018 som omhandler følgende endringer i gjeldende valgforskrift:

§ 16 omhandler hvem som representerer et registrert politisk parti

§ 19c åttende og niende ledd omhandler hvilke stemmesedler som skal brukes ut fra antall representanter på kommunestyrevalglisten (åttende ledd) og fylkestingslisten (niende ledd)

§ 25a omhandler hvilke valgfunksjonærer som kan benyttes

§ 27 omhandler fremgangsmåten ved forhåndsstemmegivningen og forsendelsen

§37a omhandler at det ved første telling skal telles manuelt

§8 i forskrift 3. januar 2003 nr. 8 om direkte valg gjelder kommunedelsutvalg

Utdyping av den enkelte endring:

**§16** som foreslås tatt ut lyder:

*«§ 16.Hvem som representerer et registrert politisk parti på lokalt nivå*

*Dersom det er uklart hvem som har rett til å representere et registrert politisk parti på lokalt nivå og rett til å stille liste, skal valgmyndighetene innhente og legge til grunn uttalelse fra partiets utøvende organ, jf. partiloven § 3 (2) bokstav b.»*

I selve høringsteksten står følgende om denne endringen:

Stortinget vedtok den 15. juni 2018 at valgloven § 6-6 fjerde ledd erstatter og viderefører bestemmelsen i valgforskriften § 16. Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende rett om at når det er uklart hvem som har rett til å representere et politisk parti på lokalt nivå og dermed til å stille liste, skal valgmyndighetene innhente og legge til grunn uttalelse fra partiets utøvende organ, jf. partiloven § 3 andre ledd bokstav b. *Bakgrunnen for endringen var at bestemmelsen er av en slik karakter at den bør reguleres i lov.* Departementet foreslår derfor å oppheve bestemmelsen i valgforskriften § 16.

Valgloven § 6-6 fjerde ledd lyder:

§ 6-6.Valgmyndighetenes behandling av listeforslagene

(4) Dersom det er uklart hvem som har rett til å representere et registrert politisk parti på lokalt nivå og dermed rett til å stille liste for dette partiet, skal valgmyndighetene innhente og legge til grunn uttalelse fra partiets utøvende organ, jf. partiloven § 3 annet ledd bokstav b.

**§19** pålegger kommuner som skal velge 43 representanter og fylkeskommuner som skal velge mer enn 57 representanter å bruke tofalset stemmesedler.

**§ 25a** andre punktum skal lyde:

Kandidat som er oppført på valgliste ved stortingsvalget eller fylkestingsvalget, kan ikke oppnevnes til valgfunksjonær i valglokalene ved forhåndsstemmegivningen i kommunene i vedkommendes valgdistrikt.

**§ 27** niende ledd som foreslås opphevet lyder

*«Forhåndsstemmegivningene skal sendes som A-post eller på raskere måte.»*

**§ 37a NY** - Foreløpig opptelling av stemmesedler

(1) Den foreløpige opptellingen av stemmesedler etter valgloven § 10-4 femte ledd og § 10-5 skal skje ved manuell telling.

(2) Ved avvik mellom en foreløpig og en endelig opptelling som er foretatt maskinelt, skal opptelling foretas på nytt. Ny maskinell opptelling kan ikke foretas av de samme personer som foretok endelig opptelling første gang.

**§ 8** skal lyde:

§ 8 Forholdet til valgloven og valgforskriften

Valglovens og valgforskriftens bestemmelser om kommunestyrevalg gjelder tilsvarende så langt de passer.

### **Lover og forskrifter**

Valgloven

Valgforskriften

### **Vurderinger**

Horten kommune er fornøyd med at forslaget til ny forskrift er sendt ut til høring, vi er opptatt av at kommunene må høres i denne saken, og at høringsuttalelsene blir tatt hensyn til. Administrasjonens vurderinger fremkommer nedenfor.

Hver § som endres kommenteres som følger:

**§16** – Omhandler hvem som representerer et registrert politisk parti

§ 16 som tas ut av forskriften anses å være tilstrekkelig omtalt i valglovens §6.6. Det er beskrevet slik at bakgrunnen for endringen er at bestemmelsen er av en slik karakter at den bør reguleres i lov. Administrasjonen vurderer at det ikke er grunn til å motsette seg at denne § tas ut av valgforskriften.

**§19c** åttende og niende ledd omhandler hvilke stemmesedler som skal brukes ut fra antall representanter på kommunestyrevalglisten (åttende ledd) og fylkestingslisten (niende ledd)

**§19** om bruk av tofalset stemmesedler anses nødvendig for å få tilstrekkelig plass til velgeropplysninger. Denne endringen får ingen følger for Horten kommune.

**§27** omhandler fremgangsmåten ved forhåndsstemmegivningen og forsendelsen

§27 som omhandler forsendelse av forhåndsstemmer siste fredag i

forhåndsstemmeperioden (06.09.2019) foreslås regulert gjennom en sentral ny post/ forsendelsesordning. Det er svært viktig å få en slik ordning på plass for å unngå at



stemmer kommer for sent og dermed blir forkastet. Det er en forutsetning at Valgdirektoratet får til en avtale som sikrer at stemmene kommer fram innen tirsdag kl. 17.00 og til en mye rimeligere ordning enn ekspress over natt. Alternativt kan man vurdere å avslutte forhåndsstemmingen på torsdagen før valgdagen, slik at det blir 3 virkedager før fristen tirsdag kl. 17.00.

### Administrasjonen legger ekstra vekt på vurderingene av forslag til endringer i §37a Foreløpig opptelling av stemmesedler.

#### **Publikums tillit til digitale systemer og nasjonale digitaliseringsprosjekter generelt**

Det er viktig at statlig nivå og kommunene jobber sammen for at publikum skal få tillit til at digitale løsninger er pålitelige og effektive. Det er stor grunn til bekymring dersom velgerne har større tillit til manuell opptelling av stemmesedler enn til telling via det digitale valgsystemet, jf. punkt 2.1 i høringsnotatet.

#### **Digitalt førstevalg nasjonalt og lokalt**

Det nasjonale arbeidet for digitalt førstevalg er avgjørende for at arbeidet i det offentlige kontinuerlig skal forenkles, fornyes og forbedres. Prinsippet om at digitalisering kan og bør gi bedre brukervennlighet, pålitelighet og effektivitet gjelder ikke minst for valgforberedelser, valgavvikling og valgoppgjør. Kommunene satser på digitalisering og etterstreber å følge nasjonale føringer, pålegg og anbefalinger for utvikling og bruk av digitale løsninger. Digitaliseringsarbeidet må skje helhetlig, på tvers av departementer og på alle nivåer i forvaltningen.

#### **Samordning og kostnadseffektiv ressursbruk**

Organiseringen og gjennomføringen av valgarbeidet har blitt betydelig styrket etter at departementet gjennom Valgdirektoratet løftet ansvaret for et felles digitalt valgsystem til nasjonalt nivå. Dette vurderes å være klok bruk av ressurser. Det felles digitale valgsystemet er avgjørende for effektiv og korrekt valggjennomføring i kommunene. Felles digitale systemer generelt er rasjonell bruk av ressurser sammenliknet med at hver enkelt kommune forhandler med ulike leverandører, utfører anskaffelsesprosesser og er pådrivere for utviklingsarbeid. Nasjonale digitaliseringsprosjekter drar nytte av at de fremste innen et fagområde er med og anskaffer, drifter og utvikler systemene. Valg er et slikt fagområde, fordi kompliserte regler i lov og forskrift gir mange detaljerte føringer, og ikke minst fordi kravet til sikkerhet er så sentralt gjennom hele valgavviklingen.

#### **Prinsippet om full digital arbeidsflyt**

Prinsippet om full digital arbeidsflyt har vært sentralt i utviklingen av det nasjonale valgsystemet i hele arbeidsflyten, fra føring av manntall og avkryssing av stemmegivninger, via skanning -, verifisering - og telling av stemmesedler, til rapportering fra opptelling, beregning av resultat og valgoppgjør, og fordeling av personstemmer. Denne digitale helheten gir effektivitet, orden og oversikt, og ikke minst gir den sikkerhet sammenliknet med å avbryte deler av arbeidsflyten for å gjennomføre oppgaver manuelt og framkoble systemet.

#### **Manuelle prosesser gir muligheter for feil**

Det er ikke logisk at manuell telling skal gi en trygghet på at det ikke skjer feil. Tvert imot gir manuelt arbeid generelt betydelige muligheter for feil. Feil kan forebygges gjennom god planlegging og organisering, etablering av kontrollrutiner, opplæring, økt bemanning og så videre, men uansett vil manuelle prosesser innebære økt risiko for feil. Eksempelvis vil telling via skannerløsningen i valgsystemet umiddelbart varsle opptellingsansvarlig om feil eller logiske brister. Ved manuell telling vil det kunne være mer uklart og uoversiktlig hvor eller hvordan en feil har oppstått, og det kan være tidkrevende å finne ut av dette og å telle på nytt.

### **Manuell telling betyr at sikkerhetsrisikoen i praksis forskyves ut til kommunene**

Hvis utfordringene ved å utvikle og drifte en sikker digital skannerløsning på nasjonalt nivå fører til krav om at foreløpig telling utføres manuelt, innebærer det i realiteten at sikkerhetsrisikoen og ressursbehovet rundt foreløpig opptelling overføres fra nasjonalt nivå til kommunene.

### **Manuell opptelling er ekstra ressurskrevende**

Det er som sagt rasjonelt og klokt at valgressurser brukes til å utvikle felles nasjonale systemer. Dersom kommunene pålegges å gjennomføre foreløpig telling manuelt, vil dette få økonomiske og administrative konsekvenser for hver enkelt kommune. Selv om eventuell forskriftsfesting skjer i god tid før valget, vil kommunene måtte bruke mer tid til planlegging og organisering, kompetanseheving og intern opplæring, til å etablere kontrollrutiner, tilrettelegge for- og gjennomføre opptellingen via to ulike telle-systemer, og ikke minst må hver enkelt kommune sette inn mer mannskap på valgkvelden og valgnatta enn ved maskinell telling. Anslagsvis behøves dobbelt så mange personer eller flere for å gjennomføre foreløpig opptelling manuelt.

### **Mange kommuner gjennomfører foreløpig telling sentralt**

Mange kommuner gjennomfører den foreløpige tellingen sentralt (f. eks. Horten kommune), ut fra blant annet hensyn sikkerhet og effektivitet, jf. punkt 2.3.1 i høringsnotatet.

### **Kommunestyre- og fylkestingsvalg betyr dobbelt så mange stemmesedler i 2019**

Ved kommunestyre- og fylkestingsvalg skal kommunene håndtere dobbelt så mange stemmesedler som ved stortingsvalg. Betydningen av å velge effektive og sikre systemer er derfor enda viktigere nå, enn den var ved forrige valg. Det digitale systemet og kravene som forskriftsfestes må ta hensyn til at annethvert valg er kommunestyre- og fylkestingsvalg.

### **Kommunene bør pålegges sikkerhetskrav som gjør elektronisk telling pålitelig**

Departementet bør gjennom valgdirektoratet utarbeide sikkerhetskrav som kommunene skal følge ved tellingen via den digitale skannerløsningen. Dette må ikke være anbefalinger, men krav, jf. Punkt 2.3.3 i høringsnotatet.

### **Økonomiske konsekvenser**

Dersom forslaget blir vedtatt, forutsettes det at kommunene kompenseres for merkostnadene. Både manuell telling og nye mannskaper ved skanneren gir økte kostnader. Departementet fikk ved forrige valg en oversikt over hva dette forslaget innebar av kostnader for den enkelte kommune. Mange av kommunene har allerede utarbeidet og vedtatt et budsjett for Valg 2019, så for Horten kommune sin del har vi ikke budsjettert med manuell telling, og det må forutsettes kompensasjon som ved forrige valg.

### **Miljø- og folkehelsekonsekvenser**

Det er god folkehelse i et levende lokaldemokrati, og høy grad av tillit til offentlige myndigheter.

### **Konklusjoner/anbefaling**

Horten kommunen vurderer at Kommunal- og moderniseringsdepartementet budre ha større fokus på å gi Valgdirektoratet i oppdrag å sikre valg- og skannersystemet, fremfor fokus på å innføre manuelle, gammeldagse løsninger. Vår vurdering er at manuelle løsninger er både dyrere og mindre forutsigbare enn maskinelle. Det kan ikke være noen overraskelse for Valgdirektoratet at de må sette inn ressurser på dette området, da alle kommuner måtte telle manuelt etter at det ble satt fokus på sikkerheten rundt valg- og skannersystemet ved forrige valg. Det vil også medføre større utgifter for alle kommunene ved å velge denne løsningen.

Horten kommune er imot forslaget i forskriften om manuell foreløpig telling. Forslaget i forskriften vil etter administrasjonens vurdering være mer kostbart, ikke øke sikkerheten, og valgresultatet vil bli vesentlig forsinket.

Dersom dette forslaget blir vedtatt, ber vi om at setningen «Med manuell opptelling menes at opptellingen skjer for hånd uten bruk av maskiner» strykes. Det er ingen sikkerhetsmessige årsaker til at man ikke kan telle antall stemmesedler med en skanner som ikke står oppkoblet i et nett.

Horten kommune forutsetter at kommunene kompenseres fullt ut for merkostnadene.